

Täysistunto

Perjantai 13.12.2019 klo 13.01—13.32

5. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamaliisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 36/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2019 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

13.06 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Eduskuntaryhmät yhteisellä, hienolla, arvokkaalla päätöksellä päättivät, että sotiemme veteraanien rintamalisää korotetaan 50 eurosta 125 euroon. Tämä on siis historian suurin korotus, suurin mitä rintamalisää on koskaan aiemmin tehty, ja kiitos siitä kaikille eduskuntaryhmille ja vahvalle yhteiselle tahdolle maksaa ja kantaa tätä kunniavelkaa.

Tämä korotus tuo monille hyvin vanhoille miehille ja naisille helpotusta. He ovat ehtineet korkeaan ikään, he ovat tulleet valtaosa toimeen hyvin pienillä tuloilla, ja tämä korotus on heidän arkensa helpottamiseen äärimmäisen tärkeä, kuten asumis- ja lääkekuluihin ja muihin elämisen tarpeisiin.

Tämän vuoden marraskuussa toimeenpantiin toinen arvokas päätös. Silloin kaikille veteraaneille turvattiin samantasoiset kotiinvietävät palvelut 1. marraskuuta 2019 alkaen. Palvelut tulivat lakisääteisiksi, eli valtion on tuosta päivästä eteenpäin ollut osoitettava niihin tarvittava rahoitus, eli hoito ja hoiva eivät enää marraskuun alusta ole jääneet kiinni rahasta, eivätkä voi jäädä kiinni rahasta, eivätkä myöskään kunniakansalaisen asuinpaikasta. Vastuu siitä, että palvelut myös toteutuvat asianmukaisella tavalla, on siis järjestävillä kunnilla.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoden alussa Suomessa oli elossa veteraaneja 10 582, ja tänä vuonna heistä on viimeisen iltahuudon kuullut jo yli 2 000. Vuosittain tämä veteraanien joukko vähenee siis noin 2 500 veteraanilla, mikä tarkoittaa itse asiassa sitä, että seitsemän veteraania jokaisena päivänä kuulee viimeisen iltahuudon. Joukko siis harvenee erittäin nopealla tahdilla. Sotaveteraaniliiton arvion mukaan ensi vuoden eli vuoden 20 lopussa veteraaneja on elossa enää noin 6 500 ja vuoden 25 lopussa enää 1 200. Tämän vuoden alussa yli kymmenessä Suomen kunnassa ei ollut enää elossa ainuttakaan veteraania, ja monen kunnan kohdalla iltahuuto on kuultu tänä vuonna viimeistä kertaa. Tämän vuoden alussa yhdessätoista kunnassa oli elossa enää yksi ainoa kunniakansalaisemme, sotiemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2019 vp

veteraani. Vuosi vuodelta meillä on siis yhä vähemmän näitä sotiemme veteraaneja ja lottia keskuudessamme, ja sen takia on viimeinen hetki maksaa tätä kunniavelkaa.

Tämä vuosi 2019 oli myös historiallinen näiden henkilöidenkin näkökulmasta. Tänä vuonna suhde muuttui nimittäin ensimmäistä kertaa niin, että naispuolisia veteraaneja on maassamme miehiä enemmän. Syy tähän on siinä, että naisveteraanit ovat keski-ikältään jonkin verran meidän miesveteraanejamme nuorempia ja myös elävät tilastollisesti hieman pidempään. Naisille myönnettäviä rintamapalvelutunnuksia on myönnetty muun muassa siis lottina ja sotilaskotisisarina mutta myös ilmatorjunta- ja evakuointitehtävissä sotien aikana toimineille naisille.

Arvoisa puhemies! Meillä on kuitenkin joukko miehiä ja naisia, jotka ovat olleet mukana näissä edellä kuvatuissa sotatehtävissä mutta joilla ei ole rintamatunnusta, ja oli hieno hetki eilen kyselytunnilla, kun kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä puheenjohtaja Päivi Räsänen johdolla nosti esille nämä kunniakansalaiset, jotka ovat ilman rintamatunnusta. Hän puhui sotamiesveteraani Sakari Räsästä, jolla ei siis ole tammenlehvää rinnassa mutta joka on oman tehtävänsä aikanaan hoitanut. Tämä kysymys oli hieno ja tämä kysymys oli arvokas, mutta niin oli myös ministeriäitiöstä kuultu vastaus sosiaaliministeri Aino-Kaisa Pekoselta. Hän totesi, että hän ottaa tämän huolen nyt pöydälleen ja pyytää sosiaali- ja terveysministeriön käymään läpi vielä kertaalleen ne kaikki naiset ja miehet, jotka elossa ovat mutta eivät ole muistaakseni vuoden 94 määräaikaan mennessä tuota rintamatunnusta hakeneet, eli katsotaan vielä kerran, paljonko heitä on, ja tehdään vielä heidänkin osaltaan tämä arvokas päätös ja maksetaan kunniavelka heidänkin osaltaan. Iso kiitos siis kansanedustaja Päivi Räsäselä ja ministeri Aino-Kaisa Pekoselle — tämä on yksi tämän syksyn hienoimpia tietoja ja päätöksiä, joita eduskunnassa on julki kerrottu.

Mutta, arvoisa puhemies, meillä on myös iso joukko sotaorpoja, jotka ovat vielä ilman sen lupauksen maksamista, joka itse asiassa heidän isilleen ja äideilleen annettiin, kun he lähtivät sotaan. Silloin luvattiin, että kun te lähдете sotaan, niin pahimmallakin hetkellä me kannamme teidän lapsistanne huolen viimeiseen asti. Tätä itse asiassa ei ole Suomi hyvinvointiyhteiskuntana kantanut ja pystynyt pitämään, ja tässä taas edellinen puhemies, kansanedustaja Paula Risikko on ollut aktiivinen, ja itse toivon, että tämä voi nousta myös sinne ministeri Pekosen pöydälle pohdittavaksi, että nämä sotaorvot saisivat myös sen, mitä aikanaan heidän isilleen ja äideilleen luvattiin, että kun pahin tapahtuu, niin lapsia ei jätetä.

Arvoisa puhemies! Tämä eduskuntaryhmien yhteinen päätös rintamalisän korotuksesta 125 euroon on arvokas. Se tulee kuitenkin aivan viimeisellä hetkellä.

13.14 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on kaikkien eduskuntaryhmien yhdessä jättämä lakialoite rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain muuttamisesta. Kiitos siitä, että voimme yksimielisesti tänä jouluna myöntää lisäresursseja sotiemme veteraaneille.

Tämän aloitteen tarkoituksena on rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaisen rintamalisän korottaminen. Etuuksia korotetaan siten, että rintamasotilaseläkelain mukainen rintamalisä sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukainen rintamalisä nousisivat 50 eurosta 125 euroon kuukaudessa. Tämä korotus on jo tuntuva, ja on hieno asia, että voimme näin tukea meidän kunniakansalaisiamme, meidän sotiemme veteraaneja, jotka ovat odottaneet kauan ja pitkään mutta jotka nyt saavat tämän ansaitun korotuksen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2019 vp

Marraskuun 2019 alusta astui voimaan rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettu laki. Se tarkoittaa sitä, että rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut tulivat lakisääteisiksi. Lakimuutoksen jälkeen rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotipalvelut ovat sisällöltään ja laajuudeltaan samanlaiset. Veteraanijärjestöt ovat todenneet, että osa elämiin liittyvistä maksuista jää lakimuutoksen jälkeen edelleen veteraanien maksettavaksi, ja juuri näihin kustannuksiin muun muassa tämä nyt voimaan tuleva laki tähtää.

Arvoisa herra puhemies! Mielestäni kaikki sodan kokeneet ovat jollakin tavalla veteraaneja. Me olemme puhuneet täällä usein sotaorvoista, sotaleskistä, jopa pikkulotista. Älkäämme unohtako heistä yhtä ainuttakaan. On murheellista todeta se, että meillä on edelleen Suomessa tilanne, että muun muassa sotalesket eivät ole oikeutettuja lakisääteisiin kotipalveluihin. Tehkäämme kaikkemme niin täällä kuin siellä kotikunnissa, jotta veteraanijärjestöt pystyvät toimimaan, jotta kuntien palvelut toimivat niin, että kaikille ikäihmisille, myös heille, jotka olivat sodan aikana lapsia — he ovat juuri nyt niitä, joita me hoidamme vanhustenhoidossa ja kotipalveluissa — riittää auttavaa kättä ja riittää apua silloin kun sen aika on. Tehkäämme kaikkemme, että meillä on riittävästi laitoshoivapaikkoja, sillä koti, varsinkin jos ihminen on siellä yksin, ei ole paras paikka asua, vaikka me usein niin kuvittelemme.

Arvoisa herra puhemies! Tämän lakialoitteen myötä haluan toivottaa kaikille sotiemme veteraaneille kuin myös ikäihmisille hyvän ja rauhallisen joulun toivotuksen.

13.17 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Poliittisen turbulenssin oloissa ja aika-
moisten jännitteidenkin keskellä, joita olemme täällä salissa kokeneet, on hienoa käsitellä kaikkien eduskuntaryhmien yksimielisesti tekemää esitystä, joka on vielä nopeasti ja asiallisesti sosiaali- ja terveysministeriössä käsitelty ja jolla on käytännön merkitystä sotiemme veteraanien toimeentulon ja elämän mahdollisuuksien kannalta, mutta ennen muuta se on kunnioituksenosoitus näitä kunniakansalaisia kohtaan.

Edustaja Heinonen nosti esiin tämän rintamatunnusasian, josta eilen kyselytunnilla käytiin keskustelua. Olen todellakin kiitollinen siitä, että ministeri Pekonen niin myönteisessä hengessä suhtautui tämän asian selvittämiseen. Ja todellakin tämä selvitystyö tulee tehdä pikaisesti, koska näidenkin henkilöiden, jotka ovat rintamapalvelusta suorittaneet mutta joilla ei ole tätä rintamatunnusta, joukko vähenee jatkuvasti.

Tässä on kysymys sellaisesta väliinputoamistilanteesta, että kun vuonna 74 lopetettiin näitten tunnusten myöntäminen, niin sen jälkeen he eivät enää ole tätä voineet saada, jos eivät ole ajoissa itse sitä silloin hakeneet — eivät ehkä ymmärtäneet sen arvoa ja merkitystä, mikä sillä on. Tässä ei ole, arvoisa puhemies, kysymys pelkästään taloudellisesta etuudesta, vaikka toki siitäkin, vaan tässä on kysymys näiden iäkkäiden veteraanien kohdalla myös siitä, saavatko he aidosti kokea olevansa kunnioitettuja sotiemme veteraaneja. Esimerkiksi heidän omaisensa ovat tuoneet esiin sitä, että välillä tuntuu siltä, että saamme-
ko kohdella tätä isäämme ihan oikeana veteraanina, joka kuitenkin on ollut siellä Lapin sodassa ja Syvärillä palvelemassa rinta rinnan niiden miesten kanssa, jotka ovat sotiemme veteraaneja. Siksi toivon, että tämäkin asia ratkaistaan tässä samassa hyvässä hengessä, jossa tätä rintamalisän korotusta on viety eteenpäin.

13.20 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinonen käytti jo edellä erittäin hyvän puheenvuoron, kattavan puheenvuoron, johon on hyvin helppo yhtyä. Millään rahalla emme pysty näyttämään sitä arvostusta, mitä veteraaneja kohtaan tunnemme,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2019 vp

tai maksamaan heille koskaan sitä velkaa, jonka olemme heille tuhoutuneesta nuoruudesta ja usein myös terveydestä velkaa. Jos pienellä korotuksella rintamasotilaseläkkeeseen voimme antaa edes pienen signaalin arvostuksestamme, se meidän tulee ehdottomasti tehdä. Näinä levottomina aikoina tulisi muutenkin mielestäni kuunnella veteraanien kokemusta turvata rauha vaalimalla malttia ja ennen kaikkea kunnioittavaa, arvostavaa keskustelua.

13.21 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Edellä jo edustaja Heinonen käytti erittäin hyvän puheenvuoron tästä asiasta, ja voimme varmasti kaikki ilolla yhtyä tähän kaikkien eduskuntaryhmien tekemään yhteiseen aloitteeseen rintamalisän korottamisesta 50:stä 125:een euroon. Edellä muun muassa edustajat Räsänen ja Pelkonen tästä hyvin puhuivat.

Arvoisa puhemies! Emme voi kyllin kiittää veteraanisukupolvea siitä työstä, jonka he ovat tehneet tämän maan vapauden lunastamiseksi mutta myös tämän maan jälleenrakentamiseksi ja sen hyvinvointiyhteiskunnan luomiseksi, joka on tehnyt Suomesta maailman parhaan maan. Joten on hienoa, että tällä pienellä mutta varmasti siellä veteraanien arjessa tärkeällä taloudellisella panostuksella voimme olla sitä arvostusta osoittamassa.

Olen samaa mieltä edellä puhuneiden kanssa siitä, että meidän on myös otettava paremmin huomioon esimerkiksi sotaorpojen tilanne, ja edustaja Juvosen omassa puheenvuorossaan esiin nostamat muut näkökulmat, joten tämä työ toivottavasti jatkuu näin hyvässä yhteisymmärryksessä kuin mitä tänä vuonna eduskunta on pystynyt tekemään.

13.22 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä rintamasotilaseläkkeen korotus on meidän kaikkien yhteinen tahtotila, ja siinä kaikki eduskuntaryhmät ovat myöskin yhdessä takana.

30. päivä marraskuuta 1939 alkoi talvisota, se kesti 105 päivää, ja uskomatonta, kaksikymmentä vuotta aiemmin rajun sisällissodan ja julkeat vankileirit kokenut maa ei ollutkaan jakautunut. Maahantunkeutajat kohtasivat talvisodan ihmeen. Sekä valkoinen että punainen Suomi nousi yhdessä häkellyttävän yksituumaisesti suureen isänmaalliseen sotaansa. Ensimmäisen kerran Suomen historiassa suomalaiset kansakuntana eivät taistelleet muiden sotia vaan omaansa. Kyse oli aidosti kansakunnan olemassaolon perustasta, se oli Suomen vapaussota. Talvisota yhdisti koko kansan yhteisen lipunkin taakse. Ensimmäisen kerran Suomen siniristilippu oli tämän kansakunnan yhteinen tunnus.

Nämä symbolit kuvaavat sitä veteraanien antamaa panosta Suomen itsenäisyydelle. Siinä suhteessa on erittäin arvokasta, että me turvaamme tämän eläketurvan riittävällä tasolla, ja on tässä myöskin viitattu siihen, että nämä palvelut on meidän veteraaneillemme turvattava. Tämä on hieno, yhteinen, arvokas päätöksemme.

13.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ei tässä voi muuta kuin kiitellä käytettyjä puheenvuoroja ja todeta, että — nyt kun edustaja Räsänen kyselytunnilla otti tämän asian esille, että meillä on myös niitä, jotka eivät tämän korotuksen piirissä ole syystä, että eivät ole tunnusta saaneet — toivoisin, että ministeri Pekonen voisi laajentaa asian selvittämistä myös niiden henkilöiden kohdalle, jotka sodan yhteydessä ja sotatoimista johtuen menettivät mielenterveytensä. Heille, osalle, varmasti siinä hetkessä luotiin rintamakarkurin maine, ja he eivät näin ollen ole olleet tässä tarkastelussa mukana. Mielestäni meillä pitää olla sydäntä nähdä sitä asiaa näin: jos ihmisiä, jotka ovat siinä hetkessä niissä kauhuis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2019 vp

sa menettäneet mielenterveytensä, on tästä joukosta pois, niin me voisimme nyt tämänkin asian tutkia, niin että emme pitäisi heitä enää syrjässä. He ovat omien kykyjensä mukaan panoksensa antaneet, mutta heidän oma mielenterveytensä esti sen, mistä nyt olemme myöntämässä tätä tarvittavaa korotusta, mitä näille rintamamiehille ja -veteraaneille nyt tällä päätöksellä ollaan tekemässä.

13.26 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että tässä on toimittu taas eduskuntaryhminä hyvin yhdessä, saatu tämä rintamalisän korotus.

Mutta mitä tulee sitten näihin jatkoehdotuksiin, parannuksiin, niin haluan siitä ehkä muistuttaa, että tällä viikolla juuri rintamaveteraanasiaain neuvottelukunta, joka on yhdyselin nimenomaan eduskuntaryhmien, valtakunnallisten veteraanijärjestöjen ja virkakunnan välillä, täytti 40 vuotta. Itse ajattelen sillä tavalla — olen seurannut viime vuosien aikana, miten näitä parannuksia on tehty, ja niistä erittäin monet ovat tulleet sieltä rintamaveteraanasiaain neuvottelukunnan kautta — että on ehkä hyvä, että kun täällä nyt on tullut yksittäisissä puheenvuoroissa esille näitä parannuskohteita tämän tunnuksen osalta, ja ministeri eilen lupasi, että sitä selvitetään, ja myös Kaatuneitten Omaisten Liiton edustajat ovat käyneet meitä monia tapaamassa tässä asiassa, niin me myös yhdessä voimme katsoa, onko joitakin parannuksia tehtävissä.

Mutta tämä lakialoite tässä tultaneen hyväksymään.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt keskustelu jatkuu sillä tavalla, että kohta istunto pitää keskeyttää ja kello 15 jatkaa, ellei edustaja Hoskonen onnistu hyvin nopeaan puheenvuoroon.

13.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todella suurella tyydytyksellä totean, että asia on edennyt näin ripeästi. Tässä oikeastaan voisi sanoa sen vielä, että nyt kun sotiemme veteraanien asemaan saadaan koko ajan parannusta, niin vastuu siirtyy kunnissa oleville veteraanitoimijoille, niin että saadaan ne palvelut aidosti järjestymään. Se on tässä tärkeä asia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, lakialoitteeseen LA 36/2019 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.